

Rèn luyện đạo đức cách mạng

MỘT NỘI DUNG QUAN TRỌNG TRONG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

TS NGUYỄN VĂN BẢO*

Chủ tịch Hồ Chí Minh phát biểu tại Hội nghị phổ biến Nghị quyết của Bộ Chính trị về Cuộc vận động ba xây, ba chống, ngày 27-7-1963

Trước khi “đi xa”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại bản *Di chúc* thiêng liêng với những điều tâm huyết với Đảng, với dân. Đó là một di sản vô cùng quý báu, trong đó Người căn dặn phải rèn luyện *đạo đức cách mạng* cho đội ngũ cán bộ, đảng viên. Người viết: “Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần *đạo đức cách mạng*, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng

đáng là người lãnh đạo, là người đày tớ thật trung thành của nhân dân”¹.

Sinh thời, Người luôn quan tâm đến rèn luyện *đạo đức cách mạng* cho đội ngũ cán bộ, đảng viên. Bởi lẽ, theo Người, đạo đức là cái gốc, là nền tảng của người cán bộ cách mạng. Người viết: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”². Theo Hồ Chí Minh: Người cách mạng không phải chỉ tự mình tham gia phong

* Học viện Chính trị Quân sự

trào cách mạng là đủ mà còn phải biết tuyên truyền, vận động, giáo dục, thuyết phục quần chúng tham gia phong trào cách mạng; phải có đạo đức cách mạng và thực sự là tấm gương sáng để cho quần chúng noi theo. Có như vậy mới tập hợp được quần chúng nhân dân, tạo ra phong trào rộng khắp và sức mạnh tổng hợp để chiến thắng kẻ thù, xây dựng thành công CNXH trên đất nước ta. Nếu người đi tuyên truyền, giác ngộ mà không có đạo đức, không có căn bản, tự mình đã hủ hoá xấu xa thì không thể thuyết phục và tập hợp được quần chúng đi theo Đảng làm cách mạng. Theo Người, *đạo đức cách mạng* là *đạo đức mới*, đạo đức mang bản chất của giai cấp công nhân, kế thừa và phát huy đạo đức truyền thống, tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại. Đạo đức cách mạng khác hẳn về chất với đạo đức của giai cấp tư sản, phong kiến. Người nói: “Có người cho đạo đức cũ và đạo đức mới không có gì khác nhau. Nói như vậy là làm to. Đạo đức cũ và đạo đức mới khác nhau nhiều. Đạo đức cũ như người đầu ngược xuống đất chân chông lên trời. Đạo đức mới như người hai chân đứng vững được dưới đất, đầu ngừng lên trời”³. Đạo đức mới, đạo đức cách mạng mà Hồ Chí Minh quan niệm là đạo đức thể hiện qua hành động, được rèn luyện và thử thách trong thực tiễn đấu tranh cách mạng, được biểu hiện bằng những phẩm chất tốt đẹp nhất của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và tinh hoa văn hoá của dân tộc Việt Nam. Người cho rằng, đạo đức cách mạng có nhiều khía cạnh, nhưng tựu trung lại có năm điều: *nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm*.

Trong phạm trù đạo đức, *Nhân* theo Người là thật thà, là hết lòng thương yêu giúp đỡ đồng chí và đồng bào; kiên quyết chống lại những người,

những việc có hại đến Đảng, đến nhân dân; sẵn lòng chịu cực khổ trước mọi người, hưởng hạnh phúc sau mọi người; không ham giàu sang, không e ngại cực khổ, không sợ oai quyền.

Nghĩa là ngay thẳng, không có tư tâm, không làm việc sai trái; đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, ra sức làm cần thận mọi việc của Đảng; tự phê bình và phê bình đúng đắn.

Trí là đầu óc trong sạch, sáng suốt, hiểu lý luận, biết cách đề ra phương hướng; biết làm việc có lợi, tránh việc có hại cho Đảng, cho dân; biết việc, biết người, vì Đảng mà cất nhắc người tốt, đề phòng người gian.

Dũng là dũng cảm chịu đựng mọi khó khăn, gian khổ, vượt qua cám dỗ của vinh hoa, phú quý, làm tròn nhiệm vụ, khi cần sẵn sàng hy sinh cả tính mạng của mình cho Đảng, cho Tổ quốc.

Liêm là quang minh chính đại, không tham địa vị, không ham tiền tài, không tham sung sướng, không tham người tặng bốc mình.

Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh, đạo đức cách mạng “không phải là đạo đức thù cực. Nó là đạo đức mới, đạo đức vĩ đại, nó không phải vì danh vọng của cá nhân, mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người”⁴. Từ khái quát trên của Người, ta thấy vấn đề cơ bản là rèn luyện đạo đức không phải là vì danh lợi cá nhân mà vì lợi ích chung của Đảng, là đức khiêm tốn, không cho mình là tài giỏi, khoe khoang, tự phụ.

Nội dung của đạo đức cách mạng theo Người là phải có lòng yêu nước nồng nàn, tuyệt đối trung thành với Đảng, với Tổ quốc, với nhân dân, quyết tâm phấn đấu vì sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng, của dân tộc. Người nói: “... *đạo đức cách mạng* là *ra sức phấn đấu để thực hiện mục tiêu của Đảng*, hết sức trung thành phục vụ giai cấp công nhân và nông dân lao động”⁵. Chỉ có trung thành và

quyết tâm phấn đấu vì sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc thì mới dũng cảm hy sinh quên mình vì nghĩa lớn, mới quyết tâm rèn luyện mình theo lẽ sống cao cả và mới có tình cảm cách mạng.

“Trung với nước, hiếu với dân” là một nội dung cơ bản trong quan điểm về đạo đức cách mạng của Hồ Chí Minh. Đó là lòng trung hiếu rộng lớn, cao đẹp được thể hiện ở ý chí và quyết tâm phấn đấu cho nước nhà hoàn toàn được độc lập, nhân dân hoàn toàn được tự do, mọi người đều có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành. Trung với nước hiếu với dân còn thể hiện ở tinh thần yêu nước gắn với thương dân, đây là tình cảm cao cả, mãnh liệt, thôi thúc mọi người Việt Nam yêu nước trong cuộc đấu tranh giải phóng giai cấp, giải phóng dân tộc. Người dạy: “Trong xã hội không có gì tốt đẹp, vẻ vang bằng phục vụ cho lợi ích của nhân dân”⁶, do vậy việc gì có lợi cho dân thì hết sức làm, việc gì có hại cho dân phải hết sức tránh. Đảng viên phải hết lòng phục vụ nhân dân, tôn trọng nhân dân và tin tưởng vào lực lượng của nhân dân. Tất cả những đức tính tốt đẹp đó chính là đạo đức cách mạng, là thể hiện Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng - Liêm.

Theo Hồ Chí Minh, những cán bộ, đảng viên không có đạo đức cách mạng sẽ mắc phải bệnh chủ nghĩa cá nhân. Chủ nghĩa cá nhân sẽ sinh ra nhiều thứ bệnh rất nguy hiểm như: bệnh tham lam, lười biếng, kiêu ngạo, hiếu danh, thiếu kỷ luật; óc hẹp hòi, địa phương; óc lãnh tụ và nhiều thứ bệnh khác...

Mỗi cán bộ, đảng viên nếu biết rèn luyện đạo đức cách mạng thì sẽ ít mắc phải những bệnh của chủ nghĩa cá nhân, trở thành cán bộ đảng viên tốt của Đảng, được nhân dân tin yêu. Những người không chịu phấn đấu, rèn luyện đạo đức cách

mạng, sẽ mắc phải chứng bệnh chủ nghĩa cá nhân, “sinh ra các thứ bệnh nguy hiểm”.

Suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên đề cao giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên. Trong *Di chúc*, Người căn dặn: “Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng” cho đoàn viên thanh niên, đào tạo họ thành những người kế thừa xây dựng CNXH vừa “hồng”, vừa “chuyên”. Về phương pháp bồi dưỡng đạo đức cách mạng, theo Người muốn có đạo đức cách mạng đòi hỏi chúng ta phải thường xuyên tu dưỡng rèn luyện, phải kiên trì trong học tập, công tác hàng ngày. Vì “đạo đức cách mạng không phải từ trên trời rơi xuống. Nó do đấu tranh rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà có. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”. Vì vậy, hàng ngày mỗi cán bộ, đảng viên phải tích cực rèn luyện đạo đức cách mạng, đấu tranh chống những biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân và mọi tàn dư, tư tưởng lạc hậu để củng cố, phát triển đạo đức cách mạng. Theo Người, biện pháp để rèn luyện đạo đức cách mạng là: mỗi đảng viên, cán bộ phải tích cực học tập, nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin, đường lối chính sách của Đảng. Nâng cao nhận thức khoa học về mục tiêu chiến đấu, về con đường đi lên CNXH của cách mạng Việt Nam, về quy luật phát triển của xã hội. Việc rèn luyện đó phải luôn gắn với quá trình hoạt động cách mạng, bằng thực tiễn đấu tranh cách mạng. Đó là quá trình không ngừng phấn đấu học tập toàn diện của mỗi người. Lười học tập, suy nghĩ, không chăm lo nâng cao năng lực công tác để đáp ứng những yêu cầu mới của cách mạng cũng là biểu hiện của thiếu đạo đức cách mạng.

Ngày nay, trước những biến động phức tạp của tình hình thế giới, ảnh hưởng tiêu cực của cơ chế thị trường, “diễn biến hoà bình” của các thế lực thù địch đã làm cho một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, nhất là những người có chức có quyền, những người làm việc trong các cơ quan nhà nước, trong các đơn vị kinh tế thoái hoá biến chất, không chịu rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng đã đánh giá một trong những nguy cơ, thách thức của đất nước ta hiện nay là: “Tình trạng tham nhũng, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống ở một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên là rất nghiêm trọng. Nạn tham nhũng kéo dài trong bộ máy của hệ thống chính trị và trong nhiều tổ chức kinh tế là một nguy cơ lớn đe dọa sự sống còn của chế độ ta”⁷.

Biểu hiện phổ biến về suy thoái tư tưởng chính trị của bộ phận cán bộ, đảng viên hiện nay là phủ nhận tính khoa học và giá trị soi đường cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lênin, phủ nhận vai trò lãnh đạo xã hội của Đảng ta, dao động niềm tin về con đường XHCN, ngả theo trào lưu “xã hội dân chủ”, tán dương CNTB, từ đó giảm sút ý chí phấn đấu.

Biểu hiện về sự suy thoái về đạo đức là nạn tham nhũng, tệ quan liêu. Họ lấy Đảng làm chiếc thang để thăng quan phát tài, không hề quan tâm đến cuộc sống của nhân dân mà chỉ lo đến lợi ích của riêng mình. Hiện tượng chạy chức, chạy quyền, lợi dụng chức quyền để tham nhũng, hối lộ, làm giàu bất chính đang diễn ra rất nghiêm trọng. Đảng ta đã nhận thức rõ nạn tham nhũng và tệ quan liêu đã trở thành quốc nạn, là một nguy cơ lớn đối với đất nước.

Từ yêu cầu của thực tiễn công cuộc đổi mới đi lên CNXH, từ thực trạng về sự thoái hoá biến

chất của một bộ phận cán bộ, đảng viên hiện nay, đặt ra những vấn đề cấp bách về giáo dục đạo đức cách mạng trong các tầng lớp nhân dân mà trước hết là đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng, toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta ra sức thực hiện nâng cao đạo đức cách mạng quét sạch chủ nghĩa cá nhân. Mỗi cán bộ, đảng viên nghiêm túc học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; không ngừng học tập, rèn luyện nâng cao trình độ mọi mặt; mỗi cơ sở đảng phải thường xuyên kiểm điểm việc thực hiện *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nâng cao đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, chống tư tưởng cơ hội. Đẩy mạnh cuộc đấu tranh chống tham nhũng, quan liêu, làm trong sạch đội ngũ cán bộ, đảng viên. Thường xuyên kiện toàn tổ chức và cán bộ, nhất là ở những cơ quan, đơn vị dễ xảy ra hiện tượng tiêu cực; đẩy mạnh việc thực hiện các nghị quyết về xây dựng Đảng, đặc biệt là Nghị quyết Trung ương 6 (lần 2) Khoá VIII về xây dựng chính đôn Đảng. Tiếp tục đẩy mạnh thực hiện cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”.

1. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 2000, T.12, tr.510

2, 4. *Sđd*, T.5, tr.252-253, 252

3. *Sđd*, T.6, tr.320-321.

5. *Sđd*, T.9, tr.286.

6. *Sđd*, T.8, tr.276

7. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, CTQG, H, 2001, tr.76.